

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Zakaj tiščijo liberalci vedno na večje srenje?

1. Večjih srenj stare korenine kmet nikakor neče. To se je pokazalo one dni, ko so skoro vse srenje posilnemu zlaganju menjših v večje srenje ugovarjale. Tudi vlada na to ne sili preznatno. Edini liberalci tedaj hočejo imeti večje srenje. Zakaj?

Nekaj gotovo zato, ker jih je sram svojo zмотo v srenjskih zadevah pred celim svetom priznati. Še bolj pa zato, da bi si, kakor si domišljujejo, po posilnih večjih srenjah pomagali iz zadrege. Najbolj pa zato, da bi svojo liberalno gospodstvo po liberalnih pisacih in srenjskih uradnikih in strahovjaških nadžupanih na kmetih pomnožili in utrdili. To so menda poglavitni uzroki, zakaj liberalci kmetom, ki hočejo menjših srenj, prav dati nečejo.

2. Sicer liberalci branijo in zagovarjajo svoje velike srenje. Pravijo: male srenje so pre-slabe. Pomanjkuje jim denarjev, veljavnosti in zmognih mož za srenjska opravila; ne morejo si omisliti ne lastnega beriča, ne pisarja, ne kajhe. Za predstojnika malih srenj ne mara nihče, zato pa se tudi predstojnik veliko ne zmeni za druge in ostane vse, kakor je bilo. Vse, tudi najboljše postave so kar na papirji. Nihče se za nje ne briga, ker jih predstojnik ne pozna ali je pre-slabil, da bi se po njih ravnal. Od tod pride vsa (?) sedanja zmešnjava, nered, brezskrbnost pri srenjah. Male srenje ne morejo ne živeti ne umreti, kar životarijo“ . . .

Tako pravijo liberalci in kot edino vračilo priporočujejo: posilno zlaganje menjših v večje srenje.

Ali liberalci se popolnem motijo. Ne sre-nje niso krive omenjene zmešnjave, am-pak liberalci. Zakaj? Zato, ker so l. 1864. pri snovanju nove srenjske postave, srenjam pre-več opravil naložili. Vrh tega so takrat srenjam naložili veliko in preveliko takih poslov, ka-

terih kmetским nalagati nikakor ne gre, ker jih opravljati kmet ne more vedeti pa tudi ne uteg-noti. Za take posle imamo in smo imeli gos-podsko. —

3. Omenjena srenjska postava našteva dvojna opravila srenj: lastna in od vlade naložena. Človek bi mislil, da so od vlade naložena opravila morebiti prevelika. To pa ni res-nično. Vlada še zdaj od kmetских srenj — sploh rečeno — ne zahteva več, kakor pripomagati, kder in kolikor zamorejo pri upravljanju javnih poslov. Vsa pomota tišči le pri tako ime-novanih lastnih opravilih. Tukaj so se libe-ralci zmotili. V to mavho so stlačilo preveč in takih opravil, katerih prost kmet opravljati ne more in ne utegne.

Le pomislimo, kaj in koliko naštevajo last-nih opravil! 1. gospodarstvo s srenjskim pre-moženjem in jenimi napravimi, n. p. s špitali — in sploh prvo besedo v vseh stvareh, ki zadevajo le srenjo. 2. srenjsko policijo, t. j. skrb za varnost oseb, premoženja, zdravja in življenja srenj-čanov. 3. policijo stez, polja in snage. 4. nad-zorništvo živežev, sejmov itd. 5. policijo gledé zdravja, bolezni in kug. 6. policijo gledé delalcev, hlapcev in dekel. 7. policijo zastran nravnosti ali javnega obnašanja (skrb, da se javna služba božja ne moti, nadzorništvo oštarij, plesov, prepovedanih igrač, vlačugarstva itd.) 8. policijo stavbarsko in požarsko. 9. policijo zastran ubogih in odpravljanje postopačev in potepinov. 10. Upljiv na šole, skrb za njih postavljenje in vzdrževanje. 11. Poskusi stranke pomiriti po zaupnih moževih. 12. Dražbe ali licitirenge.

V teh 12 točkah je zraven dobrega in ko-ristnega tudi vtlačenega mnogo napačnega, ki za kmeta nikakor ne sodi. Zastran tukaj omenjenih stvari je jako veliko starih in še več novih postav. Kako se zamore terjati od kmeta, da bi nje vse poznal? In kako bi kmetiški človek zraven svojih gospodarskih opravil še časa našel: zamo-

tane postave študirati? To ni za kmeta. To pripada gospodskim uradnikom, ki so za to študirani, ki za to svojo plačilo vlečejo.

Dostaviti še imamo, da se po liberalni srenjski postavi vsaka razsodba, vsaka naložena kazen itd. mora dati spisana. To pa zato, da se dotičen srenjčan zamore pri višji gospodski zoper predstojnika pritožiti, če se mu je zgodila krivica. Tukaj pa pogosto nihče ne ve, kde bi se pritožil: ali pri srenjskem odboru ali pri okrajnem zastopu, pri šolskem ali okrajnem svetovalstvu, pri okrajnem glavarstvu ali pri deželnem odboru. Ne ve niti za Poncija niti za Pilata in tako marsikdo rajši krivico trpi, kakor da bi za pravo gospodsko lovil. Večjidel pa predstojniki rajši roke križem polagajo, kakor da bi katerega srenjčana po postavi nadlegovali.

Sploh liberalci so s srenjsko postavo od l. 1864. sami krivi vsega nereda in zmešnjav. To čutijo tudi sami. Zato skušajo njo popraviti. Ali bati se nam je, da še jo bolj zabredejo, kakor iz prva, ker hočejo še večje srenje napraviti. To se nam ravno tako zdi, kakor da bi voznik, ki je preveč naložil in zato v klanci obtičal, sam pri sebi djal: vem kar storim, šel bodem domu po večji in bolj težki voz, potem bo že šlo. No, ne bode šlo ne, ampak zdaj še bo hujše obtičal, kakor poprej.

Odložiti se mora, kar je preveč teže in potem bo „šlo“. Dajte srenjam, kar in kolikor za nje sodi, drugo pa naložite gospodski in zmešnjave bo konec!

Cerkvene zadeve.

Sv. Oče papež Pij IX. so vedno zdravi in bistrega duha. Res čnda pri starčku, kateri gre sedaj v 83. leto svoje starosti in 29. težavnega papeževanja. Nobeno mesto nima toliko krščanskih, svetih spomenikov, kakor Rim. Zato pa Katoličane hudo žali razsajanje laških frajmaurarjev, ki tisočletne spomenikov razdirajo in skrunijo. Ni dolgo tega, kar so hoteli kosti svetnikov in marternikov, ki počivajo v podzemeljskih votlinah ali katakombah, kot gnoj prodavati. Človek ne ve, kaj bi rekel na toliko zaničevanje krščanstva! Dobro nam pa deje slišati, da je grof Pianciani osnoval društvo, ki se bode ustavljalo nadalejšnemu skrunjenju svetih reči in časov.

Na sv. Višarje na sveto pot se sedaj lahko pojde za mali denar v kratkih dnevih. Po štajersko-koroški železnici se hitro pridrdra do Trbiža (Tarvis). Od tod je potem le 3 ure do 5646' nad morjem visokih Višarjev. Nazaj se lahko po sanih pripelja v $1\frac{1}{2}$ uri do trbiške doline. Od Križevga do roženkrančke nedelje stanuje vedno troje duhovnikov pri cerkvi.

Divjaški preganjajo lutrovske Prusi katoliške svoje sobrate in sorojake. Te dni obsodili so 35 žlahtnih gospa in grofic, ker so svojemu škofu v Münsteru bile za godovno poslale vošilno pismo. Nekaj deklet so zaprli, ker so te nekega kaplana, izstopivšega iz kajhe, kder je bil zavolj sv. vere zaprt, lepo z venci sprejele. Škofa Janeževskega, tedaj že 4. škofa, so tudi v zapor odgnali in sedaj nameravajo še škofa Paderbornskega zapreti. Zakaj? Zato, ker sta obadva izpraznjenim faram poslala novih pastirjev. Med tem, ko je pruski kralj s svojimi ministri vred pri tajnem društvu frajmaurerjev vpisan, zatirujejo in zapirajo skoro vsa katoliška društva.

To pa Katoličane nič ne straši. Marveč bolj, kakor luteran in frajmaurar pritiska, tem bliže se čutijo sijajnej zmagi. Bog daj! Struna prenapeta pokne. —

V zedinjenih državah severne Amerike in na Angleškem se vlada nič ne briga: ali kaj veruješ ali ne; ondi je vsakemu na prosto voljo dano, kar hoče verovati in katoliška Cerkva ondi uživa — svobodo. Ministri ne postavljajo niti škofov niti fajmoštrov, jih ne plačujejo pa tudi ne zavirujejo. In glejte, ondi raste sv. Cerkva od leta do leta. Poroča se, da je l. 1790. bilo v severni Ameriki samo 14 cerkev in 21 duhovnov. Zdaj štejemo 47 škofijskih sedežev in 4250 drugih cerkev in više 1700 večjih kapel — vrh tega pa še 138 meniških in 383 nunskih samostanov. Kder se posvetna vlada ne vtika v cerkvene zadeve, ondi je za krščanstvo najbolj dostojno in za sv. Cerkvo najboljše.

Katoliški Angleži imajo za svoje otroke lastne katoliške šole, kder vsakega nevernega in pohujšljivega učitelja odstavijo in kot kozla zapodijo. Takisto ravnaajo tudi pri svojih latinskih in realnih šolah. Ravno zdaj stavijo tudi lastno katoliško vseučilišče v Londonu. Ni pa slišati, da bi katoliško odrejeni Angleži bili bolj „tumasti“ ali menj prebrisani od drugih.

Čudežna devica živi sedaj v Belgiji blizu francoske meje. Stara je 24 let. Ima na svojem telesu znamenja Gospodovih 5 krvavih ran in trnjeve krone in odrtine križeve nad desno ramo. Vsak petek teče iz ran prava kri, akoravno ni najti niti najmenjšega vrezljaja v kožo ali žile. Vsak petek popoldan je zamaknjena. Tri leta ne jê nič, ne pije nič, ne spi nič, in vendar dela, razun petka, vsak dan marljivo in veselo. Edino sv. Rešno Telo jo hrani. Vsi, kateri jo vidijo, strmijo nad tem čudežem božje milosti... svetnico. Ime njej je: Lojza Lateau (Lató). Mogoče, da „Sl. Gosp.“ prilično več poroča o tej devici. —

V našej škofiji umrlo je letos že 12 duhovnikov.

Novih bo pa nameščenih le 9, in drugo leto še menje. Zato se že sedaj posvetuje, kde bi se dal kak kaplan vzeti in nja mesto prazno pustiti?

Gospodarske stvari.

Nov sovražnik vinske trte.

1. Vinogradom preti ali žuga mnogo sovražnikov. Preostr zima, spomladanska slana ali mraz, led ali toča, trtini hrošči, smod itd. Tem se sedanje dni pridružuje nov sovražnik. Hujši in pogubniši je od vseh navedenih. Pravi se mu: trsova uš. Učeni jo imenujejo: *phylloxera vastatrix*, t. j. listježrtka pogubljivka.

Iz prva nje ni bilo pri nas. Pritepla je se v Evropo po trsovi, katero so k nam dovažali iz Amerike okoli l. 1863—1864. Požrešni mrčes je se že grozno daleč po Evropi razplodil in razširil: na Portugalskem, Španjskem v Irlandiji, na Angleškem in Nemškem. Tudi k nam v Avstrijo je že prodr. Imajo ga v glasovitih vinogradih klosterneuburških blizu Dunaja. Vendar najbolj razširjena je trsova uš na Francoskem. Više 1000 hektarov, t. j. 1737 oralov vinogradnih je ugonobila in pokončala. V začetku vidi se tu pa tam trs, da nekako hira, medli in boleha. Listje se suši. Čem dalje postaja bolj žolto in rjavo. Rozge pred časom zorijo. In če rozgo iz zemlje potegneš, potem najdeš korenino iztrohujeno, po njeznih in tenkih koreninicah pa polno gumbic in vozljav. Na jesen se posuši ves vinograd. Videti je, kakor da bi ga z velim brezovim listjem pokrili. —

2. Misliti se da, kako so se ljudje morali prestrašiti, kedar so grozno prikazen prvič gledali. Strmeli so pa tem bolj, ker nihče ni vedel, kaj bi bilo tej nesreči vzrok? Nihče novega sovražnika ni poznal. Ugibali so eno, ugibali so drugo. Pravega vzroka dolgo nobeden ni zadel. Naposled se posreči Francozu: Planehon-u na sovražnika naleteti l. 1868. Dal je nek bolen trs varčno z lopato iz zemlje vzdignoti. Potem je z drobnogledom (mikroskopom) pazljivo preiskavati začel njegovo koreninje. In zdaj je kmalu našel, kako so koreninice bile z rjavimi lišami ovite. Te rjave liše bile so sestavljene ali nabrane iz veliko 1000 malih mrčesov, podobnih rožnim ušicam. Le za polovico manjše so od teh. Takisto so zdaj našli pri vseh bolnih trsah — sovražnik je bil iztaknjen — trsova uš ali *phylloxera vastatrix*.

3. Trsova uš je dvojna. Prve so samice brez perutnic, in so podobne rjavemu prosenemu zrnu. Nekoliko jih živi po trsovem listju. Tukaj se na spodnji listovi ploskvi zapredejo v majhne mehece. V teh najdemo 1—3 mlade uši in ravno toliko jajčic. Vendar navadno živi in se plodi ta mrčes na trsovem koreninovi, posebno na bolj njeznih in tenkih koreninicah. Tukaj se uši zelo

gosto nasadijo in zajedajo pijoče in srkajoče trtin sok. Hitro v spomladi začnejo se ploditi in množiti. Samica nalega vsak drugi dan po 20 rjavih jajčic. Čez 5—6 dni izlezejo mlade ušice. Te iz prva nemirno sem in tja letajo, dokler ne najdejo jim ugodnega prostora, kder se v koreninino kožico zarijejo. V 4 tednih se 3—4 krat levijo. Zdaj so dorastle in se začnejo ploditi, kakor njih matere. Ako se tedaj vse ove uši ugodno plodijo, tedaj naleže ena uš v 6 mesecih po 1500 jajčic. In če se potem jeni zarod enako ugodno plodi, tedaj se iz ene uši v pol letu zaplodi višje 100 milijonov uši — strahovito število!

Teh brezštevilnih uši pogine na zimo vse, razun poslednjega in najštevilnišega zaroda. Ta preživi zimo, da na spomlad zopet daleč plodi in širi požrešni mrčes. Med samicami zapazili so nekoliko manjših, bolj živahnih, temno-rjavih uši. Te imajo za samce. Konec julija se prikažejo krilate uši. Imajo dvoje večjih in dvoje manjših, jako tenkih perutnic. Ljudje mislijo, da ove uši perutnice dobivljajo v ta namen, da se daleč in hitrej zamorejo razširiti. Tukaj se vsedejo na trsove listke in jim navesijo svojih jajčic. Iz teh izlezejo uši brez perutnic, ki se potem preselejo na trsovo koreninje.

Iz rečenega pa je jasno, kako hudega sovražnika da smo iz Amerike dobili. Njegova nevarnost je tem večja, ker še do sedaj nihče ni izumil zdatnega pomočka zoper trsovo uš. Vsi poskusi so spodleteli. Edino, kar je pomagalo, je 6' visoko poplavljenje vinograda z vodo ali pa popolno izruvanje vinske trte, t. j. pokončanje vinograda. Slovencem pa nasvetujemo pazljivost pri nakupovanju tuje trsovine (Ausländer) posebno iz klosterneuburških trsovnice.

0 svinjah in o svinjereji nekaj. Reči moramo, da slovenske gospodinje poslednji čas bolje pazijo na preimenitno rejo svinj. Marsikateri so te živali jako priljubljene. Skrbno jim kuha in pari. Časih tudi zmuzne v klet, kder ima gospodar hranjeno zruje ter potegne ječmena ali koruze. Vsaj vè, kako ječmen in koruza, kuhan krompir, svinjam tekne. Nekatere mešajo v pomivje tudi zašrotano lečo in bob, leneno seme, otrobe itd. In če svinjeta gladko rastejo, tedaj časih ponosna pred njimi postoji in si misli: ali je v soseski kde gospodinja, ki bi imela take prešiče?

Le nekaj je pri svinjah, kar se mnogim gospodinjam celo nepotrebno zdi — snaga. Mislijo, da svinja brez nesnage in blata biti ne sme. Ali to je popolnem krivo. Tudi svinjam tekne in dobro deje — snaga. Veliko se pozna, če gospodinja svojim svinjam po letu za kopeljo poskrbi in s hladno vodo poliva, po zimi pa s toplo vodo umiva. Ker naše gospodinje tega navadno ne delajo, zato tudi nimajo bolj teških svinj, kakor po 150—180 funtov, akoravno jim drugače dobro strežejo. Angleške gospodinje so jim tukaj daleč na-

prej. Te izredijo navadno prašiče po 500—700 funtov teške. Tudi Nemkinje so odlične v svinjereji. Ni dolgo tega, kar je neka Švicarka imela svinjo 900 funtov teško ter jo prodala za 270 fl.

2. Ali vsega vendar niso krive gospodinje, da Slovenci gledé svinjereje za Nemci zaostajamo. Krivo je tudi slabo svinsko pleme. Kajti vsa svinjska plemena niso enako dobra. Nek večji gospodar imel je 3 svinska plemena. Od vsakega plemena je odbral po 3 krmljenke. Polagal je vsem enako in vsem priskrbel enake poštrežbe in snage. Naposled je se prikazala ta-le razlika:

1. Svinja našega domačega plemena narastla je v 3 mesecih za 11 funtov, v 9. za 18 fnt. in v letu za 157 fnt.
2. Svinja esseška angleška pa v 3 mesecih za 18 fnt., v 9 mesecih za 23 fnt. in v letu za 213 fnt.
3. Svinja angleška yorkshirska v 3 mesecih za 20 fnt., v 9 mesecih za 27 fnt. in v letu za 235 fnt.

Tega poslednjega plemena krmljenko mu je tedaj donesla za cent mesa in špeha več, kakor navadna domača svinja.

Umni gospodarji jako svetujejo manjšim posestnikom: angleško berkshirsko pleme. Pravijo, da ovega plemena svinje kaj hitro rastejo in se dajo lahko podrejati.

Ako o tej zanimivi stvari kaj več poizvemo, bomo bralcem takoj poročali, posebno, če se take svinje dobiti dajo.

Podgane lahko in hitro preženeš s stolčnim steblovjem rastline, katerej se pravi: pesji jezik. (Hundsunge cynoglossen offic.) Treba je le po letu jih nabrati, steblovje stolči in potem pometati tje, kder podgane rade hodijo. Kmalu bodo vse pognoje.

Da lesena tla po hišah (pod) hitro ne iztrohijo, treba je le zmlete ali zdrobljene kovaške žindre pod deske gosto natlačiti in vrhka položiti gibo subega premogovega pepela (Steinkohlenasche). Vsa mokrata stopi v žlindro, tla pa ostanejo lepo suha in trpežna.

Lepe, močne konje izrediti. V ta namen se nakosi veliko mladih, drobnolistnih kopriv. Te se potem na solnci posušijo; posušene pa na prah zdrobijo in zmelejo. Tega praha se vsak dan za eno pešico meša med konjsko krmo.

Bolhe pregnati. Poiše se kresnica ali volovsko oko (Weisse Wucherblume, chrysanthemum leucothemum). Ona ima 1—2 čevlja visoka, listnata steblija; cvete od julija do avgusta in raste pogostoma po travnikih. Te rastline se nabere in nastelje tje, kder so rade bolhe. Tudi voda, v kateri se je kresnica ali pa tobak poparil, velja.

Čebeljske koše ali panje varovati mravelj. Kosi starih, trohljivih šakov ali ribarskih mrež se povesejo in omotajo okoli tramičev, na katerih deske s koši ali panji ležijo. Nobena mravlja ti ne pojde čez mrežine cape.

Gotov pomoček zoper gosenice na sočivju.

Zelje in drugo sočivje, ktero gosenice rade napadajo, najlože obvaruješ gosenic, ako okoli in okoli gredic gosto vrsto konopelj naseješ. Kakor hitro so odrastle in svoj močen duh okoli sebe puhté, gosenice v malo dneh poginejo.

Ako pa okoli gredic ni mogoče konopelj sejati, se gosenice tudi s tem preženó, če se po gredicah kalmusovo listje sem ter tje polaga. V nekih dneh gosenice vse pocepajo.

Dopisi.

Iz Maribora. (Kat. pol. društvo. — Ravnanje pesniške struge. — Posojilnica). Obletnice kat. političnega društva udeležilo se je više 100 društvenikov. Teh je sedaj 146, društvenega premoženja pa 96 gld. Odlikoval se je pa ta zbor pred drugimi ne samo po številu udeležnikov, ampak tudi po živahni spretnosti govornikov in praktičnih nasvetih. Po volitvi novega odbora — stari bil je po večjem zopet potrjen — razveselil nas je blagorodni baron Reyer s prelepim nemškim govorom. V navdušeni besedi nam je razlagal, kar je v 5 mesečnem bivanju na Francoskem videl — namreč vsestransko probujenje katoliškega duha. Francija je grešila, Francija dela pokoro; od ondot je se razlilo neverstvo, liberalizem in prekucija čez Evropo, od ondot, ako Bog da, imamo pričakovati obnovljenja katoliškega duha, prave svobode in reda. . . Žal je pisatelju ovih vrstic, da mu tesni obseg dopisa, ne pripušča, več zanimivih misli iz ovega govora posneti. Takisto mu se godi gledé slovenskega govornika č. g. kanonika Kosarja. Že dolgo nismo tako dobro premišlene besede slišali. V jasnih obrisih nam je naslikal stanje Slavjanov v Avstriji, potem pa stanje katoliške Cerkve. Stanje Poljakov in Rusinov, je žalostno, ker se vedno med seboj grizejo. Slovaki komaj dihaljo pod madžarskim jarmom. Srbi so po liberalnih Mladostnih razdvojeni in tako zaslepljeni, da so rajši tujca Romuna volili za patrijarha, kakor pa domačina, ki pa ne trobi v liberalni rog. Delajo, kakor naši Mladostlovenci, ki iz golega sovraštva do sv. Cerkve, vlečejo z nemškimi ustavaki. Le ondi še svita iskrica boljše bodočnosti, kder ogromna večina naroda zametuje nesrečen prepir med starimi in mladimi — namreč na Hrvatskem in Českem. Jako zanimivo govoril je g. govornik o sedanjem preganjanju in trpljenju sv. Cerkve. Ali ravno pretirano, prenapeto, divjaško preganjanje nam ima biti znamenje in porok bližnje

zmage. Naposled je izvrstno, časih ostro šegavo in šaljivo g. Brglez šibal liberalcev novega tatermana: požiganje mrličev, katero zdaj ljudem hvalijo in vsiljujejo. Zanimiv govor priobčimo za poduk in kratak čas. Potem je dr. G. navsotoval, naj odbor pouzroči, da bodo srenje ob Pesnici prošnje poslale do deželnega zbora, da se za ravnanje pesniške struge enkrat nekaj stori. Za ravnanje gornjoštajerske Anize že više 6 let plačujemo po 30.000 gld. Naj bi se tedaj tudi za nas Slovence nekaj storilo. Pesnica v svojem 19 ur dolgem toku dela velike ovinke in klobase tako, da se voda paži, čez obrežje stopa in leto na leto najlepše travnike polati in veliko škode naredi. G. kanonik Kosar je naposled navsotoval, naj se voli odsek 4 mož, ki bi prihodnemu zboru poročevali: ali in kako bi se dala za mariborski okraj osnovati posojilnica, kakoršno ima Ljutomer, in kakoršne se sedaj snujejo v Mozirji in Šoštanju? Praktična navsveta bila sta radostno sprejeta.

Vsem p. n. gospodom govornikom pa izrekamo pristrčno zahvalo za njih trud, za njihove spodbudljive in podučljive besede! Bog plati!

Od Šavnice. (Na otroke pazite!) V Ivanjih je 18. p. m. nek fantek v petem letu vtonil nesrečno v Šavnici. To pa se je tako zgodilo. V saboto pred poldnevom pride nek fant starejši iz vasi k onem fanteku, ga vzame k mlinu, kder se naganjata po brvi sem ter tje nekaj čase, dokler za kolesa ne pade v vodo. Bilo je po njem. Nesrečni tovarš pa, namesto, da bi hitro mlinarja poklical, pusti reveža v vodi, zbeži na drugo stran, kder do večerja zamišljen hodi okoli. Večer še le pove, kar se je zgodilo. Vsa vas obžaluje nesrečen prigodek.

Starši! pazite na svoje otroke, in ne pustite jim potepati od hiše do hiše. Pazite, da vas še večje nesreče ne zadenejo.*)

Iz Ptuja, 3. avg. (Strahovitno zločinstvo. — Poročilo o real. gimnaziji. — G. Greistorfer.) Poslednje dni julija se je v ptujski okolici dogodilo hudo zločinstvo. Našli so na levem bregu Drave, kake $\frac{3}{4}$ ure zgoraj Ptuja v goščavi dekle v petnajstem letu starosti, oskrunjeno, s celo razparanim trebuhom in s prebodenim vratom. — Tužnim srcem prašamo: koliko taci goropadnih hudodelstev še se bo moralo zgoditi, dokler se bodo nespametnemu liberalizmu oči odprle in bo spoznal, kam da naš pelja „človekoljubno“ ravnanje z največimi zločinci!

Letno poročilo ptujskega štirirazrednega realgimnazija kaže, da je bilo z začetkom leta sprejetih 115 učenčev; do konca jih je ostalo 104. Med temi jih je 20 odličnih, 65 s prvim redom, kar bi bilo gotovo lepo znamenje marljivosti, če le niso gospodje učitelje preveč „skoz prste“ gledali.

Veseli nas, da zamoremo danes svojo zadnjo

*) V št. 31 se ima v dopisu iz Šavnice brati: Deranova, ne pa Dekanova. Vred.

notico o novoimenovanem ptujskem okrajnem sodniku g. R. Greistorferju popraviti. On je rojen Bistričan, govori gladko slovenski, in je sploh jako priljubljen in spoštovan uradnik.

Iz Vojnika (po komunizmu diši.) Srenjski pisac v Vojniku je dognal papirnato delo, ki po komunizmu vonja. Odločil je namreč, župan pa ukaz podpisal, da mora župnijsko predstonijstvo srenji „povrnoti“ par njiv, češ, da se mora pokopališče raztegniti. Tega čisto nič potreba ni, ker je pokopališče zadosti prostorno; toda pisac, držeč se načela komunističnega, umstvuje tako-le: Cerkvena posestva bo država itak pograbila, prehitimo jo torej, in vzemimo za zdaj par njiv župniku; ako se to posreči, stegnemo roko še čez večje kosce, dokler bo vse „srenji povrnjeno“. — Naj pové „Gospodar“ vsem Uzmanovičem, da je prava tatvina ali pa rop, če se komu lastnina vzame, naj že to stori „država“ ali pa samovoljen srenjsk zastop. Gospodski pa utegne pisacu dokazati, da sega dalječ čez svoje postavne meje, ako župniku takih ukazov pošilja.

Iz Celja 4. avgusta. Silno nepripravna karsarna deželnim branbovcem je zdaj prejšnja glavna šola, pred katero se oni na cerkvenem trgu zbirajo in vadijo med tem ko se v farni cerkvi božja služba obhaja. Naj bi naši mestni očetje le betvico krščanskega duha še imeli, bi gotovo tega ne bili nikdar napravili. Stari možje v naši okolici pravijo, da se še spominjajo, kako so njih očetje pomagali z voznjaki, ko se je ta šola stavila in misli se, da mora v starih arhivih gotovo še zapisano biti, da niso le mestjani lastniki tega poslopja, temuč tudi celjski okoličani, ker še zdaj je vzdian nad vratmi nemški napis: c. k. okrožna glavna šola. Volitve celjske okolice je namestnija v Gradcu potrdila, akoravno se je zoper nje 28 celjskih mestjanov z dr. Nekerman-om pritožilo. Upamo, da si bodo novi odborniki najpogumnišega in najmodrejšega iz med sebe v župana izvolili, kateri bo tudi slovensko šolo okolici priskrbel in s pomočjo sodnije to novo kasarno odpravil, ako naši mestjani, kakor se čuje z dobrim ne bodo te hiše okoličanom prodati hoteli, saj upamo, da ako se naši verni kmetje pritožijo zavoljo neprilichnosti, da vojaki ravno pred farno cerkvijo na glas komandirajo, njim bo tudi saj viši gosposka v Gradcu pritrčila in mestjanov sklep in početje ovrkla. Zakaj da okrajno glavarstvo še ni volitve župana razpisalo, se ne ve, pa uzroka zdaj nobenega več imeti ne more, kakor počasnost vradovanja.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Volitev deželnega poslanca za breški okraj še ni razpisana. Toda g. Schniderschutz, znani breški liberelec si že močno prizadeva, da bi izvoljen bil. Prav smešno je brati, kako on liberalne Mladoslavence

zdaj opominja na lanske volitve; posebno pa na tistih 57 glasov, katere je Vošnjaku odstopil, da je ta v državni zbor splezal. Hvaležnost je sicer lepa čednost, tudi doslednost se rada čisla. Zato smo pa radovedni, kako si bodo liberalni Slovenci pomagali iz zadrege med **izdajstvom** in med **nehvaležnostjo**.

Dunajski frajmaurerji so ministerstvo prosili za dovoljenje svojega tajnega društva. Ministri so prošnjo zavrgli, kar bo pa frajmaurerjem malo škodilo. Vsaj nimajo daleč črez ogrske meje, kder je frajmaurerstvo pripuščeno.

Ogrski državni zbor poslancev je 1. avg. sklenil svoje seje. Gosposka zbornica pa popravlja novi volilni red, ki je za madžarstvo tisto, kar pri nas volilni red za državni zbor za nemštvo. Nemadžari bodo za naprej imeli še menje poslancev, kakor do sedaj.

Pri dopolnilnih volitvah v dalmatinski dež. zbor 3. avg. voljena sta dva narodnjaka: Ristovič in Vuletič in dva lahona: Lapenna in Gligo.

Vnanje države. Nemško. Grabljivi Bismark hoče tudi Španjsko dobiti pod svojo varuštvo. Poteguje se pa za republikance. Te dni hotel je nagovoriti večje evropske vlade, da priznajo španjsko republiko ter njemu dovolijo nekako posredovati. To mu pa je spodletelo. Nobena večjih držav n. p. Ruska, Avstrija, Francoska, Angleška mu ni prikimala. Vendar to silovitih Prusov ne bode veliko motilo. Kajti Francozi se njih še hudo bojijo. Zato slišimo, kako je Bismark španjskim republikancem posodil 8 milijonov gld. Tudi da orožje voziti na Španjsko in sicer skozi francosko deželo. To mora se več Francoze hudo žaliti. Ali kaj hočejo? Prus nameni tudi ladje poslati, da Karlismom na morji zabrani dobivati streljiva in kanonov. Zastonj Bismark tega gotovo ne dela; nekateri mislijo, da republikancem pomaga, ker hoče tudi na Španjskem katoličanstvo zatirovati; drugi pa mislijo, da Prus na lepe in bogate filipinske otoke v Velikem oceanu namerava, ki so sedaj še lastnina Španjcev. Oboje je mogoče.

Sredi Azije vse nekako kaže na vojsko Rusov s Kitajci. Ti so namreč poslali močno vojsko nad vladarja Kašgarskega, kateri je Rusom sosed in deloma zaveznik.

Za poduk in kratek čas.

Kako bi radi liberalci mrličke pokapali?

Mnogo se je že o liberalizmu in o liberalcih govorilo, kaj delajo, kako se spoznajo, sedaj pa hočemo še nekaj o njih povedati, kar je nekterim že znano, drugi pa še o tem morebiti niso nič slišali: govoriti hočemo o tem, kako bi radi liberalci mrličke pokapali! —

Kar mrličke zadeva, je pred vsem treba ve-

deti, da so od nekdam ljudje, celó neverniki alj pagani, ki pravega Boga poznali niso, do mrličev spoštovanje imeli. To pa po vsej pravici. Kajti naše truplo služi duši tako dolgo za prebivališče, dokler Bog človeka v večnost ne pokliče. Izmed paganskih ljudstev, ktera so posebno spoštovanje do mrličev imela, omenimo samo stare Egipčane, ki so več sto let pred Kristusom živeli, tedaj v časih, ko še o liberalcih ni bilo ne sluha ne duha. Egipčani so svoje mrličke s posebnimi mazili mazilili, da niso hitro strohnili in so jih potem v nalaš za to odločenih poslopjih alj boljše rečeno v visokih piramidah, ktere so višje od naših stolpov alj turnov, pokopali in shranili. Tako so zlasti egipčanski kralji s svojimi mrlički ravnali. Ali tudi njihovi podložni niso zaostajali. Ohranila so se trupla po 1000, 2000 let in tistim truplom pravimo: mumije. — V sv. pismu čitamo, da so Judje svoje mrličke v zemljo pokapali, kar nam je tudi o našem Zveličarju znano; njega so položili v grob, ki je bil v skalo vsekano. — Kako se pri nas mrlički pokapajo, to ve vsak izmed nas; na deželi so pogrebi bolj prosti, po mestih, tudi tukaj v Mariboru, se mrlički navadno slovesno pokapajo. Takošnim pogrebom pravimo „Pompes des funebres“. Kralji in cesarji in ljudje žlahtnega rodu: knezi, grofi itd. dajo svoje mrličke pomaziliti in jih potem v rakah (Grüfte) shranijo in imajo tiste v veliki časti.

Toda nobeden teh pogrebov ni nekterim liberalcem sedanjih časov po volji — rečem nekterim, ker niso vsi teh misli. Liberalci pravijo: „Mi mrličev ne bomo pokapali tako, kakor siromaki, tudi tako ne, kakor bogatini, ne tako, kakor knezi in grofi, pa tudi tako ne, kakor kralji in cesarji, ampak mi bomo mrličke žgali“. To je se ve da čisto kaj novega, zlasti za nas, ki smo katoliški Kristjani. Zato je pa tudi neki kmet, ko je slišal, da hočejo mrličke žgati, rekel: „Aha, to je pa že tista nova liberalna vera!“ Koliko liberalcev je že po svetu za to, da bi se naj mrlički žgali, ne vemo povedati, pa nekaj jih je že, posebno po mestih, v kterih je „Aufklärung“ in „Bildung“ doma.

Zakaj pa tirjajo liberalci, da bi se naj mrlički žgali? To tirjajo zato, ker se po njihovem mnenju, ako se mrlički pokapajo, trije elementi okužijo in ostrupijo: zrak, voda in zemlja. Alj s tem liberalci le ljudi ciganijo, kar bote brž spoznali. Zrak bi se po mrličih okužil, ako bi ljudje tiste pustili na zraku ležati. Ker pa grobarji po nekem starem paragrafu mrličke 6 čevljev globoko pokapajo, se zrak čisto nič ne okuži, sicer bi imeli po hramih, ki so tik britofov, vsaki dan mrliča, kar pa ni. Kar je tedaj prostim ljudem, kteri grobove delajo, znano, da se morajo jame šest čevljev globoko za mrličke izkopati in sicer ravno za to, da se zrak po mrličih ne okuži, tega menda visoko učeni liberalci sedanjih časov ne vejo, toraj tudi v svoji nevednosti o okuženju

zraka po mrličih kvasijo in po svojih časniki pišejo. —

Liberalci pravijo, da se po mrličih, kateri se v zemljo zagrnejo, okuži voda in zemlja in da zaradi okužene vode, ktera se popije, ljudje umirajo. Alj tudi ta je bosa. Tukaj mimo Maribora teče Drava, v katero se jako veliko mrhovine pomeče, kar se ve da ni prav; v Dravo pride tudi jako veliko druge nesnage, o čemur se lahko vsak sam prepriča. Nihče pa ne bo tajil, da bi Mariborčani iz svojih studencev dravske vode ne zajemali in nje ne pili, če ne drugače pa gotovo v ponarjenem vinu, katero že jako daleč okolj po svetu slovi. Zakaj se pa mariborski meščani nad dravsko vodo, njeno mrhovino in nesnago ne zgrozijo, ampak v tisti vodi kuhajo, s tisto vodo kruh pečejo in njo pijejo? Za to, ker vejo, da voda, če dalje pod zemljo teče, zlasti kder je kremen (Kiesel), vso grdobno zgubi in ni čisto nič škodljiva. Toraj menim, da tudi mrlič, ki v zemlji trohnijo, vode tako ne pokvarijo in ne okužijo, da bi bila ljudem škodljiva.

Mrlič pa tudi zemlje ne okužijo; vsaj še nobeden liberallec dokazal ni, da bi njo res okužili. Da je zemlja na britofih v resnici okužena, to dokazati bi bilo po mojem mnenju treba, da bi se dva liberalca, ki imata čisto enake želodce: eden britofske, drugi pa ktere druge zemlje najedla in si potem želodce preiskati dala, da bi se videlo, kakošen razloček je, ako se kdo britofske alj pa ktere druge zemlje najé. To pa se še do sedaj ni zgodilo, torej tudi od te strani liberalcem dokazev pomanjkuje.

Pri cerkvenih shodih po letu, ko je toplo, ljudje na britofu okolj cerkve spijo in sicer po cele noči. Nekteri storijo to več let zaporedoma, pa so vendar zdravi. Ko bi zemlja na britofu res okužena bila, bi marsikteri že prvo noč, ko na britofu spi, zbolel in morebiti še življenje zgubil, kar se pa ne zgodi. (Konec prihodnjič.)

Velikanske naprave sedanjih dni.

Opice (ofi) še nimajo nobene „tiskarne“, ako-ravno je sedaj veliko pahnjencev, ki se ž njimi bratijo in sestrijo. Bčela še sedaj ravno take celice dela, kakor ob času Salomona; tudi pajk ne prede sedaj bolj tenke pajčine, kakor njegov predced v Noetovi ladji. . . . Edini človek, duhovito bitje, napreduje, se popolnuje, dovršuje. Dokaz temu so čudovite iznajdbe, stavbe in naprave sedanjih dni. Na primer:

1. sueški prekop ali kanal, ki sedaj druž, srednje morje z rdečim in poprej po sueški pešnati ožini z Afriko zvezano Azio loči vsak sebi. Leta 1858, začeli so velikansko delo ter ga v 10 letih dokončali. Na den 7. novembra 1869 so se valovi srednjega morja sredi prekopa zedinili z vodo rdečega morja. Po 30—40.000 delalcev je delalo vsak den leto in zimo skozi 10 let. Potrošilo se

je više 180 milijonov gld. Ves prekop je 42 ur dolg, 4 sežnje globok, 30—50 sežnjev širok. Ladijam vseh narodov je odprt za 4 fl. od 20 centov teže. Pot v bogato Indijo, Kitajsko in na Japansko je nam Evropejcem skrajšan za 3000 milj pota okoli Afrike. Bogata indijska kupčija se vrača v svoja nekdanja mesta. Tudi pusta okolica ob prekopu se čudno spreminja in sopet dobivlja nekdanjo rodovitost. Ondi bil je nekdanj prerodovitni kraj Egipta po imenu: Gošen, kder so Izraelci od egipt. Jožefa bili naseljeni. S časom se je spremenil v žalostno, s pregibnim peskom zasuto puščavo, ali sedaj se vrača sopet na bolje. Da nebi dragega dela pesek zasipal, začeli so ob prekopu zasajati žive meje. Zraven teh so kmalu nastali vrti, njive, hiše, vesi in mesta, kder je veliko tisoč marljivih Evropejcev naseljenih. In čuda, kder poprej $\frac{3}{4}$ leta ni padalo kaplice vode, sedaj že pogostoma žejno zemljo porosi rahel dež.

2. Predor alitunelskozi goroz Cenis (Seni). Sueški kanal veže dvojno morje, predor gore Cenis pa dvoje dežel: laško in francosko. Med obema dvigujejo se visoko v nebo pragore ali alpe, čijih glave in strani pokriva večer sneg in led. Ker tedaj železno cesto niso zamogli razpeljati črez visoke planine, zato so jih prevrtali in predrli. V ta namen so si izbrali blizo 11000' visoko goroz Cenis. Leta 1857 začeli so prediranje Lah, od laške, Francozi od francoske strani. V 13 letih, t. j. 26. dec. 1870 srečali so se delalci sredi gore — delo je bilo dogotovljeno. Predor je 3 ure dolg, 4 sežnje širok in 3 sežnje visok. Smodnika se je toliko porabilo, da bi se ž njim skozi 13 let zamoglo vsaki den storiti 50.000 strelav iz pušek. Opek ali ciglov se je pozidalo 16 milijonov. Vse pak je stalo 30 milijonov gld. Skozi predor peljate 2 železniški panogi, ki neizrečeno pospešujete promet med Italijo in Francijo.

3. Največji most na svetu so pa ravno zdaj dodelali Amerikanci v mestu St. Louis črez največjo (zavolj razvoja više 750 milj) reko: Misisipi. Most je stal svojih 20 milijonov gld. Dodelali ga so v 7 letih. Njegovi stebri so 78—111 čevljev gloko spuščeni v skalnata tla, ki se dosega komaj 60—90 čevljev pod blatnim dnom rekinu struge. Železni oboki, kateri se mogočno spenjajo od stebra do stebra tehtajo 112.000 centov. Ves most, 270 sežnjev dolg, ima 2 oddelka ali stropa. Spodnji strop je za železnico, zgornji pa služi potcem in voznikom.

Razne stvari.

(Procesija v Marija-Celje iz slovenskega Štajerja zbira se 12. avgusta v Mariboru. V jutru ob 9. uri bo sv. meša v franciskanski cerkvi. Ob $\frac{1}{2}$ 12 se pelja z mešanim vlakom po železnici do Kapfenberga. Voznina iz-

naša 1 fl. 96 kr. Č. g. duhovni pastirji se prosijo ovo vest prilično oznaniti.

(*Učiteljska predrznost.*) Nove šole učiteljem rastejo grebeni. Blizo Belaka je tamošnji učitelj na dan pred sv. obhajilom otroke ščuval, naj se dobro najedó in napijejo, preden k obhajilu pristopijo. Neki G. Vajngerl je letos denarje vzdignil do 27. aprila. Vendar šolo je mesene poprej zaprl, 27. marcija in potem sebi in otrokom počitnice napravil. Zdaj so ga odpodili. (Krnt. Bl.)

(*Judovska radodarnost.*) Na Dunaju je umrl bogatin jud, baron Rothschild. Zapustil je samo 600 milijonov. V oporoki je pa ubogim izporočil 500 umazanih goldinarjev.

(*Popolnem slovenski uradovati*) nameni srenja Hermanec. Radovedni smo, kaj bo na to reklo c. k. glavarstvo in kako bo §. 19. temeljnih postav tolmačilo, ki enakopravnost zagotavlja vsem narodom, v šolah, uradih in v javnem življenji?

(*Nemškutar in srenjski pisac*) Röttschnigg neki, kakor pravijo, rovlje po srenjah fare slivniške in hočke blizo Maribora ter ljudi nagovarja, naj bi 5 ali 6 srenj vphali v eno veliko srenjo. Menda ljudje ne bodo g. R. si želeli za pašo 5 ali 6 konjskih repov?

(*V pojasnjenje sedanjih srenjskih zadev.*) V neki srenji Celjskega okr. glavarstva je mož, katerega so za župana izvolili, brž potem svoje posestvo prodal in se v tuj kraj preselil, da bi mu ne bilo treba županskih bremen nositi. Stvar je zdaj pri deželni vladi in radovedni smo, kaj da odloči?

(*Gliha se striha.*) Za novo „narodn. društvo“ v Ljubljani išče Vošnjak med svojimi udovi tudi v srenji sv. Kristofa na Laškem. Ko bode število izvoljenih dopoljeno ter se bo moglo z novim društvom „bobnati“, hočejo liberalni slov. politiki sijajno svečanost v slavo „verskih“ postav napraviti. Nesrečno ljudstvo, ki se tako za nos voditi da! Da vas skoro pamet sreča!

(*Sejmi meseca avgusta*) na slov. Štajeru so 2. avg. pri št. Lenartu v Slov. goricah. 5. v Lembergu in v Ptuj. 10. pri sv. Barbari, v Brezcah, v Celji, v Jarenini, pri sv. Lovrencu na ptuj. polji, pri sv. Lovrencu v puščavi, v Lučah, pri Novi cerkvi, v Podčetrtku, v Radgoni in v Slov. Gradcu. 14. v Mureku. 16. v Vozenici, pri sv. Trojici, v Pilstajnu, v Mozirji in v Jarenini. 17. pri Materi božji v puščavi. 24. v Slov. Bistrici, v Rogateu, v Središči in v Velenji. 28. v Celji in pri sv. Trojici. 29. v Žavcu. 30. na Hajdini.

(*Razpisana je*) fara sv. Janža na dravskem polji do 2. septembra.

(*Za družbo duhovnikov*) so nadalje vplačali č. gg.: Milošič 20 fl. (poprej že 51 fl.); — Pernavsl 11 fl. za l. 1874; — Zevnik 2 akciji banke Slov.; — Brglez 1 fl. letn.

Loterijne številke:

V Trstu 1. avgusta 1874: 9 19 27 74 66.

Prihodnje srečkanje: 14. avgusta.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	6	30	5	—	5	40	5	50
Rži	4	30	4	—	4	—	3	24
Ječmena	4	10	3	20	2	40	2	80
Ovsa	2	90	3	—	2	—	2	65
Turšice (koruze) vagan .	5	40	4	70	4	20	5	50
Ajde	4	30	3	80	4	40	4	50
Prosa	—	—	—	—	4	—	—	—
Krompirja	2	30	—	—	2	—	—	—
Sena cent .	1	70	1	50	1	—	1	40
Slame (v šopkih) . . .	1	40	1	20	—	80	1	25
„ za steljo	—	80	—	80	—	60	—	90
Govedine funt	—	28	—	30	—	28	—	24
Teletine	—	28	—	26	—	28	—	24
Svinjetine	—	31	—	30	—	44	—	34
Slanine	—	—	—	38	—	44	—	40

Zaloga

zlatnine in srebernine.

Čast. p. n. občinstvo storim pozorno
na svojo

zalogo zlatnine in srebernine,

ter priporočam posebno: naprsnice (broše), naročnice,
naprstke, kambice (obročke za ključce), jedilno orodje
za odrasle in otroke, zajemnice za smetano in juho.
cedila za čaj, kleščica za sladkor, obročke za obri-
sala, kozarčke za jajca, solenke, skledice za sadje in
sladkor, goršičnice, tabakire, sreberne in zlate sve-
tinje, obročke iz granata, zlata in srebra, nališpane
naročnice, zlate naušesnike in naušnice, zlate in
demančne prstane, zlate in sreberne verižice za gos-
pode in gozpe, križce iz zlata in srebra itd.

Vse najnovejšega dela in na poljubno izbiro.

V zalogi imam tudi

raznoverstne stvari iz novega najlepšega srebra

vse s kolkom poroštvana, ki so tudi za vezila
prikladne.

Naznanjam tudi, da sprejemam vsa
popravila, spadajoča v moj posel
graviranje (vrezovanje) in **posla-
čenje** v ognju.

Dragotine, staro zlato in srebro
kupujem alj zamenjavam.

Naročila od zunaj setakoj
zvršujejo.

Henrik Schön,

juvelir, zlatar in srebrnar
v Mariboru,

v spodnji gospóski ulici, pri g. Grubič-u (poprej
Eisl-nu) šte. 105.